

תולדות

עֵשָׂו - יהודית כפרי

וּרְבֵקָה אֹהֶבְתָּ אֶת יַעֲקֹב,

כָּתוּב.

וּרְבֵקָה אָמְרָה לְיַעֲקֹב בְּנֵה,

כָּתוּב.

וּמָה עֵשָׂו ?

לְפָעַמִּים אֲנִי שׁוֹמֵעַת

אֶת הַצִּעֲקָה הַהִיא הַגְּדוֹלָה וְהַמְרָה עַד מְאֹד

עוֹלָה מְכַל קִצּוֹי הַשָּׂדֶה

שֶׁשָּׁם הוּא רֵץ בְּעַקְבֵי הַצִּבְאִים

כְּדֵי לְשַׁכַּח.

טל השמים יורד על ראשו

רְסִי לִילָה,

וְלָבוּ מְלֵא מִשְׁטָמָה

וְהוּא מִבְּקֵשׁ לְהִרְגֵנִי.

אָחֵר-כֵּן יֵאָהֵב נָשִׁים

לְאִט לְאִט דְּבַר מָה יִגְלִיד בְּתוֹךְ נַפְשׁוֹ,

יִרְפָּא.

מִקֵּץ הַרְבֵּה שָׁנִים

וְאַהֲבָה רַבָּה

אֲנִי רוֹאֶה אוֹתוֹ

יוֹצֵא לְקִרְאָת אָחִיו.

יֵשׁ לִי רַב, אָחִי, הוּא אוֹמֵר

וּבּוֹכָה

וְכָל הָעוֹלָם

בוֹכָה אִתּוֹ.

בתולדות סיפור העם שלנו אני שומעת צעקה גדולה מהדהדת מקצה העולם ועד קצהו:
"בְּשִׁמְעַ עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אֲבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְדֹלָה וּמְרָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנֵי גַם אֲנִי אָבִי" (בראשית כז לד).

אני שומעת קול בכי נישא, קינה ותחינה:

"וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֶל אֲבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הִיא לְךָ אָבִי בְרַכְנֵי גַם אֲנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֲשׂוּ קְלוֹ וַיִּבְכֶּן" (שם לח).

אנו מוזמנים להתבונן בבכי, בצעקה, ובברכה.

מי שומע את הצעקה? באוזני מי היא מהדהדת?

מי אוטם את אוזניו מלשמוע? יצחק? רבקה? יעקב? העבדים? השכנים?

איזה שינוי מביאה הצעקה הזאת לעולם?

מה מבקש עשו, ומדוע מתעקש יצחק כי אין יותר ברכות?

האם ברכות הן דבר מוגבל,

שאם נשתמש בהן ונחלק אותן לא יישאר לנו?

בספר "גור אריה" כתוב:

ויש לומר דכך אמר עשו "הברכה אחת" כלומר וכי כל הברכות הם עניין אחד,

וכי לא תוכל לברכני בברכה שאינה עניין אחד עם ברכת יעקב, והיא הפוך לברכות יעקב,

ואז לא יכול יעקב ליטול אותה ממני כי אינה שייכת לו. (ספר גור אריה על בראשית כז לז)

גור אריה מוסיף כי עשו מבקש משהו אחר, משהו שיגדיר את זהותו בשונה מאחיו,

שיבדיל ביניהם, שיהיה שלו בלבד.

עשו קובל על כך שלא נשאר לו דבר משלו. הוא חושש שללא ברכה הוא חשוף,

יעקב יכול לקחת ממנו את הכול. את אהבת אביו, את מקומו בעולם.

עשו הצידי, האיש הפראי, שמשופע באהבת אביו, זה שאוהב כל חלק שבו, את מראהו,

את מגעו, את ריחו... חש עירום ללא ברכתו. מעין קין מנודה שאלוהים לא מקבל את מנחתו.

הצורך העצום בברכה עולה לאורך כל סיפורי המקרא, זהו רגע המתח בסרט – מי יבורך,

מי יקופח...

במדרש בראשית רבה אומר רבי חגי בשם ר' יצחק:

הכול צריכין לחסד. אפילו אברהם, שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו, נצרך לחסד - שנאמר "ועשה חסד עם

אדוני אברהם" (בראשית כד 12) (בראשית רבה, פרשה ס' פסקה ב')

ואפילו אברהם הזקן העומד לסיים את ימיו, מבורך בכל הברכות:

"וְאֶבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו וַיְהִי בְרַךְ אֶת אֶבְרָהָם כָּל יְמָיו" (בראשית כד א),

הכל היה לו, ועדיין ראה האל צורך להעניק לו את כל הברכות.

“עשיית החסד זקוקה לידיעת האהבה שאוהבים אותי, ולידיעת הפגיעה שפגעו בי. זיכרון העבר, האוהב והכואב הוא המפתח לעתיד טוב יותר. מי שישכח את עברו נידון לשוב על מה שעשו לו, טוב או רע, בלי יכולת בחירה. מי שישכח את עבודתו, ימשיך את הרעה המתגלגלת מדור לדור. מי שזוכר עבר קשה, יביא עתיד אחר” (יאיר כספי – “לדרוש אלוהים” עמ' 82)

יצחק ועשו זוכרים יום יום את הצעקה ההיא, היא ממשיכה ומהדהדת באוזניהם בכל שנות הפירוד, ובפרשה הבאה, כאשר יפגוש יעקב המבוהל את אחיו עשו, לראשונה מאז שנצעקה אותה צעקה באוהל אביהם, ויציע לו לקחת מרכושו כל מה שירצה, ישיב לו עשו:

“וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֵשׁ לִי רֵב אָחִי, יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ” (בראשית לג ח).

יש איזה פיוס בעשו, ותחושה של רווח, אין לו צורך בחומר, בעוד עדר, בעבדים נוספים. עשו מתרצה לתחינתו של יעקב -

“קח נָא אֶת בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לְךָ כִּי חֲנַנִּי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כֹל, וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקַּח” (שם יא).

את הברכה נעתר עשו לקבל. את הברכה שיש בה רוח, ואהבה וסליחה.

הברכה שקרעה ביניהם היא זו שמחברת אותם כרגע.

“וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל נָא אִם נָא מְצֹאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחֶתָּ מִנְּחֹתַי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָּנֶיךָ כְּרֹאוֹת פָּנֵי אֱלֹהִים

וַתִּרְצַנֵּי” (בראשית לג ח-י).

ההתחלקות בברכה, היא זו שמשקיטה את הדיה של הצעקה הנוראה ההיא.

היא זו שנותנת את התחושה כי יש רב, יש מספיק לכולם.

האם נוכל להביט, לפחות השבוע, על העולם בעיניים של - “יֵשׁ לִי רֵב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ”,

לוותר על המדון, על התחושה של או / או, ולומר לאלה הרוצים משלנו:

יֵשׁ לִי רֵב אָחִי, יֵשׁ לִי רֵב אָחוֹתֵי - יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ.